

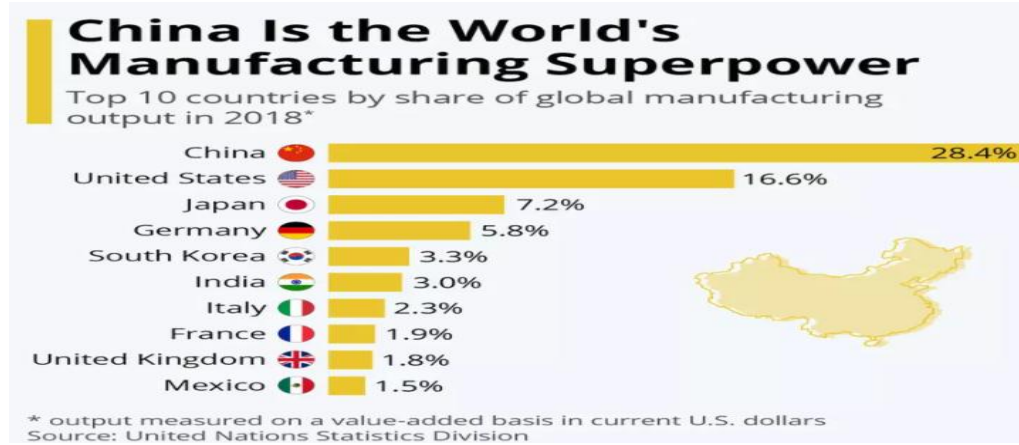
ISO 500 Verileri Işığında Türk Sanayisi Analizi : Katma Değer mi Montajcılık mı ?

Malumunuz yeni bir teknolojik değişim ve bunun beraberinde getireceği yeni bir iş yapış modeliyle karşı karşıyayız. Değişimin adı bu kez “Endüstri 4.0”. Kısaca 4.Sanayi Devrimi olarak tanımlanıyor. Detaylandırılacak olur isek Endüstri 4.0, tüm yönetim süreçleri için otomasyon teknolojileri, iletişim ve kablosuz bilgi entegrasyonu ile bütünleştirilmiş otomatize ve birbiri ile konuşabilen dijital bir üretim altyapısını ifade etmektedir.

Hazır konumuz yeni bir sanayi devrimi ve 2020 yılına ilişkin İSO 500 verileri de taze açıklanmışken, Türkiye olarak 3. Sanayi Devrimini kaçırdık diye hayıflanıp en azından “Endüstri 4.0” olarak isimlendirilen 4.Sanayi Devrimini kaçırmayalım diye kamuoyu yaratma çabamıza katkı sağlamak amacıyla gelin Türk Sanayisi ne durumda imiş yakından inceleyelim.

Düşük Teknoloji Eşittir Düşük Katma Değer

Aşağıda yer alan tablo, bize Türk Sanayisi'nin Dünya'nın en çok sanayileşmiş 10 ülkesi arasında yer alamadığı gibi yine global sanayi üretiminde de Türkiye'nin % 1'den az düzeyde payı olduğunu gösteriyor.

Sürekli katma değeri yüksek ürün üretmenin önemine herkes değinirken, sanayi alanında ürettiğimiz ürünler ne derece teknoloji yoğun diye bakılacak olursa da fikir vermesi adına ülkemizin en büyük 500 sanayi şirketinin yer aldığı İSO 500 listesindeki şirketlerin teknolojik altyapılarını incelediğimizde özetle aşağıda yer alan sonuca ulaşıyoruz.

TEKNOLOJİ YOĞUNLUKLARINA GÖRE YARATILAN KATMA DEĞER DAĞILIMI (%)

2018 yılında İSO 500’de yaratılan katma değer içerisinde orta yüksek ve yüksek teknoloji ile yaratılan katma değer toplamı % 27,5 iken, bu oran 2019’da % 30,4’e, 2020 yılında % 31,2’ye çıksa da üzümlere ifade etmek gerekirse yüksek teknoloji ürün üretiminin payı gelişmiş ülke ortalamalarının oldukça altındadır.

Katma değerli ürün üretmenin olmaz ise olmazı olan ar-ge harcamalarının düzeyini incelediğimizde ise 2020 yılında İSO 500’de AR-GE yapan firma sayısı 271 olup ar-ge harcama tutarı ise 6,2 milyar TL’dir ve 2019 yılına göre % 4,9 oranında artış göstermiştir. 2020 yılı ortalama dolar kuruna göre kabaca 900 milyon dolarlık bir ar-ge harcaması ise maalesef son derece düşüktür.

AR-GE HARCAMALARI

	Anket Verileri							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
AR-GE Harcamaları (Milyon TL)	1.959,8	3.132,7	3.351,4	2.806,6	3.472,8	3.837,4	5.945,5	6.237,3
AR-GE Harcamaları/Üretimden Satışlar (%)	0,51	0,74	0,74	0,57	0,53	0,44	0,58	0,53

İSO 500’ün ihracat verilerini değerlendirdiğimizde ise 2020 yılında İSO 500 firmalarının ihracatı, pandeminin de olumsuz etkisi ile % 12,8 oranında gerileyerek 64,1 milyar USD olmuştur. Bu performansa bağlı olarak İSO 500’ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payı % 39,2 olarak gerçekleşmiştir. İhracat yapan firma sayısı ise 465 adettir.

Ülkemiz ihracat kompozisyonunun % 80’i sanayi ürünlerinden oluşsa da, Türkiye’nin her 100 Dolarlık ihracatının 65 Dolarlık kısmının ithal girdiye dayanan bir sanayi altyapısı olduğu da maalesef bilinen ayrı bir realitedir. Böyle bir sanayi modeli, ister istemez kendi teknolojisini geliştiremeyen, yüksek oranda katma değer yaratamayan, tabiri caiz ise kendisine montajcılık rolünü üstlenmeyi kabullenmiş bir yapıya doğru götürür bizi ki, bu durumdan hızla sıyrılmak birinci önceliğimiz olmalıdır.

500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU'NUN TÜRKİYE İHRACATI İÇERİSİNDEKİ PAYI (%)

İnşaat Dayalı Sanayi Altyapısı Değişmeli

İhracata dayalı, teknoloji geliştiren, katma değeri yüksek ürün üretebilen, değer zinciri oluşturabilen bir sanayi ve üretim altyapısına sahip olmak vatandaşlar olarak hepimizin ortak dileği. Fakat dilek ve temennilerin hayata geçmesi için zamanımızı ve enerjimizi mutlaka doğru işlere kanalize etmemiz gerekiyor.

Biz bu noktada ne yapıyoruz diye geriye dönüp baktığımızda ve hatta şu an içinden geçmekte olduğumuz çalkantılı ekonomik konjonktürde dahi faiz oranlarını düşürerek inşaat sektörüne yatırımlarını ve tüketimi teşvik etmeye çalıştığımızı görüyoruz.

İnşaat sektörüne yapılan yatırımların tekrar gelir getirici üretim faktörlerine dönüşmeyeceğini, bu büyüme modelinin sağlıklı olmadığını sanırım söylemeyen ekonomist ya da uzman kalmadı. Bilineni tekrar etmenin belki anlamı yok ama siz değerli okuyuculara bir soru soracağım. Ekonomi yönetimi sizin elinizde olsa siz ne yapardınız ? Cevabı duyar gibiyim, “sanayinin çarklarını döndürmeye çalışır, bu alana daha çok yatırım yapacak aksiyonlar almaya gayret ederdim.”

Peki bu sizce hemen mümkün mü ? Benim cevabım ise evet demek istesem de maalesef hayır! Nedeni ise çok basit. Ülkemizin en büyük 500 sanayi şirketinin yer aldığı listeye bakarsanız ne demek istediğimi hemen anlayacaksınız. Zira İSO 500 listesi ağırlıklı olarak demir-çelik üreticileri, ağaç ürünleri üreticileri, çimento üreticileri ve işlenmiş gıda üreten firmalar ile bazı kamu iktisadi kuruluşlarından oluşmakta. Listeye şöyle bir göz attığımızda inşaat sektörüne dayanan 43 tane demir - çelik, 13 tane de çimento üreticisi şirket olduğunu hemen göreceksiniz. Bu tablo bize esasında inşaat sektörünün Türk sanayisinin varlığı için önemli bir itici güç olduğu gerçeğini de gösteriyor.Zaten politikacılar da sık sık inşaat sektörünün 100 den fazla sektörü doğrudan veya dolaylı olarak etkilediğini dile getiriyorlar.

Özetle, sanayiye daha çok yatırım yapalım, paraları betona gömmeyelim demek şu aşamada ekonomik sistemin ciddi düzeyde tıkanması anlamına geliyor çünkü ekonomik altyapı bu model üzerinden ilerliyor.Çözüm adına yapılması gereken ise teknolojiye dayanan ve katma değeri yüksek ürün üretebilen yeni bir sanayi alt yapısı kurgulamak. Bunun içinde yepyeni bir eğitim modeline yani ezberle dayanmayan, yaratıcı, özgür ve sadece bilimsel temellere dayanan bir eğitim sistemine geçmek şart. İş dönüp dolaşp yine yapısal reformlara geliyor.Yoksa daha uzun süre faiz, kur, enflasyon, borsa verilerini konuşarak zaman kaybeder, eloğlunun ardından bakakalırız.

Son söz : Değişim istiyorsanız, sebeplerini yaratın.